

Odnosi med starši in učitelji – temelj vzgoje v šoli

■ **Anton Meden**, prof., dr., je oče petih otrok in predsednik *Zveze aktivov svetov staršev Slovenije*. Več kot deset let si prizadeva za povezovanje staršev in njihovo dejavno sodelovanje v šolskem sistemu. Je redni profesor na *Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani*.

Naslov tega prispevka je enak kot naslov posvetovanja, ki smo ga izvedli v Zvezi aktivov svetov staršev (ZASSS) na svojem tretjem rednem posvetovanju v Škofji Loki. Za uspešno podporo mladim pri učenju in oblikovanju osebnosti je namreč nujno sodelovanje staršev in učiteljev, doma in šole. Čeprav se to sliši preprosto, pa v praksi ugotavljamo, da uspešno sodelovanje sploh ni lahka naloga. Še več, je naloga, ki je ni mogoče opraviti enkrat za vselej, ampak zahteva vztrajno delo dan za dnem. Verjetno je tako zato, ker so podlaga za dobro sodelovanje dobri medsebojni odnosi, te pa je treba vzdrževati in ohranjati, sicer zbledijo.

Na posvetovanje smo poleg staršev povabili tudi učitelje in ravnateljice, saj smo želeli skupaj ugotoviti, kaj pričakujemo drug od drugega, kaj nas pri vzpostavljanju odnosov in sodelovanju moti, identificirati dobre prakse in z načinom dela postaviti model, ki bi ga lahko prenesli na raven regionalnih posvetovanj v organizaciji aktivov svetov staršev ali posameznih šol. Ta namen smo vsekakor dosegli, saj je bilo posvetovanje po tem modelu izpeljano v več okoljih. Dve dokumentirani izvedbi sta, poleg prve, navedeni v Virih na koncu prispevka, v nadaljevanju pa navajam nekaj podatkov o izvedbah in tudi nekaj ugotovitev s teh posvetovanj. Upam, da se bo za podobne delavnice odločila morda še kakšna skupina staršev in učiteljev iz več šol skupaj ali iz ene posamezne šole, saj so bili odzivi udeležencev na doslej izvedenih tovrstnih dogodkih vedno zelo pozitivni.

Oblika dela

Posvet je seveda mogoče izpeljati po različnih metodah, pomembno pa je, da metoda omogoča neposreden dialog ter iskreno izmenjavo mnenj in izkušenj. Na navedenih posvetovanjih smo se praviloma razdelili v skupine po približno 10 udeležencev, tako da so bili udeleženci čim bolj pomešani (v isti skupini so bili predstavniki različnih šol, tako starši kot učitelji in ravnateljci). Dobro se je izkazalo, da so moderatorji prišli od drugod in so bili vsi udeleženci iz okolja, ki ga je zajemal posvet, v povsem enakovrednem položaju. Metoda dela v skupini je lahko različna, prilagojena veččinam in izkušnjam moderatorja in udeležencev. Na izvedenih posvetovanjih so se dobro obnesle metode s pisanjem listkov ali skupinsko oblikovanje plakatov s kratkimi zapisi/opisi v treh korakih: analiza stanja, oblikovanje ciljev (oziroma zaželenega stanja) in iskanje poti od sedanjega do zaželenega stanja (stanje – cilji – pot). Pomembno je, da se

v vseh treh sklopih usmeri pozornost na obstoječe dobre prakse, saj je običajno prav dejstvo, da v nekem okolju v podobnih razmerah odnosi 'delujejo', najmočnejši dokaz in največja spodbuda, da bi se to lahko zgodilo tudi kje drugje.

Prav tako se je dobro izkazalo poročanje v sklepnem delu posvetovanja, ko so skupine predstavile svoja razmišljanja in je bilo mogoče oblikovati skupne ugotovitve in sklepe. Enako dobro se je izkazalo delo vseh skupin na isto temo (na primer iz naslova posvetovanja), pa tudi to, da je bilo delo po skupinah porazdeljeno po posameznih vidikih odnosov (na primer komunikacija, vzgoja, odnosi, avtonomija ...).

Bolj kot način dela k uspehu prispevata oprtost in dober namen sodelujočih. Tako kot beremo v enem od poročil: »Profesionalna priprava in izvedba teh delavnic je še pripomogla k spoznanju, kako pomembno je, da starši in učitelji sedemo za isto mizo in enakovredno prispevamo k oblikovanju skupnih ugotovitev. Morebitno začetno nezaupanje hitro skopni in nadomesti ga izkušnja, da smo partnerji s podobnimi cilji na istem bregu. In doživeta izkušnja je precej več kot le abstraktno vedenje, da je (ali bi moralo biti) tako.«

Utrinki in ugotovitve

Iz zapisanih poročil sem izbral nekaj navedkov, ki po eni strani ilustrirajo razmišljanje udeležencev dokumentiranih dogodkov, po drugi strani pa izpostavljajo tudi pomen osebne izkušnje, ki naj služi za spodbudo pri organiziranju podobnih srečanj.

Naslednji zapis z ene od delavnic dobro sporoča temeljno načelo dobrega (so)delovanja staršev in učiteljev – osredotočenost na otroka/učenca in skrb za njegovo dolgoročno dobrobit: »Za dobre odnose in uspeh otroka je pomembno, da se zavedamo, da imamo

starši in učitelji isti cilj, ter da med nami vlada zaupanje. Bistven je zgled, ki ga dajemo našim otrokom oboji: starši in učitelji! Danes si ne upamo nič več zahtevati: starši od otrok, učitelji od otrok in staršev, ravnatelji od učiteljev ... Prevečkrat imamo vsi pretirano zaščitniški odnos do otrok; otrok ne izpostavljamo nobenim ali pa le premajhnim zahtevam, naporom. Brez navora pa otroci ne bodo postali samostojne in odgovorne osebe, pripravljene na življenje.« Velikokrat smo se ustavili ob vprašanju, kdo je za vzpostavljanje in vzdrževanje dobrih odnosov (bolj) odgovoren. Odgovorni smo seveda vsi, ker pa se srečujemo na šolskih tleh in so v šoli zaposleni visoko izobraženi strokovnjaki, je naloga vzdrževanja ogrožja sodelovanja vendarle na strani šole: »Lastnosti, ki jih je treba poudariti, so: odprtost deležnikov za sprejemanje drugačnih mnenj, pogledov, navad, kultur, pripravljenost na iskanje poti, ki bo v učenčevu korist, spoštovanje obstoječih norm, odkritost v odnosih, zaupanje v to, da v odnose vsi vstopamo z dobrimi nameni, in nad vsem tem poštenost in spoštovanje. Največja odgovornost za to je na strani šole, da stalno skrbi za odnose, evalvira stanje ter načrtuje in izvaja aktivnosti, ki bodo pripomogle k dobremu vzdušju. Če so v načrtovanje vključeni deležniki, pa je vse še boljše.«

Foto: Peter Prebil

Mogoče včasih nehote, a kljub temu dokaj pogosto, so bili prvi odzivi pri opisu stanja negativni, dobra izkušnja z izvedenih delavnic pa je, da se je med pogovorom v nekaj urah slika precej 'popravila': »Velikokrat pa odnosi vendarle niso tako slabi, kot so včasih prikazani. Morda se v življenju vsi preveč ukvarjamo samo s posameznimi razvpitimi dogodki in izstopajočimi posamezniki, ki potem rušijo celotno sliko. Morda prav tem izstopajočim posameznikom (običajno negativnim) namenjamo preveliko pozornost, namesto da bi se osredotočili na veliko večino staršev in učiteljev, ki si želimo in smo sposobni dobrih odnosov. Udeleženci delavnice verjamemo, da je v naših šolah veliko izjemno dobrih učiteljev, ki učence razumejo, ter da je veliko šol prijaznih otrokom in staršem. Žal pa slabe informacije odmevajo mnogo glasneje od dobrih in v praksi se pogosto soočamo s preveč posplošenimi negativnimi prepričanji, ki ne temeljijo na dokazih in ki škodujejo ugledu slovenskega šolstva. S sodelovanjem in s spoštljivim odnosom bomo dosegli vse tisto, kar si vsak od naših otrok zasluži.«

In še podoben zapis o spoštovanju, ki smo ga tudi sicer praviloma izpostavili kot temelj dobrih odnosov in uspešnega sodelovanja: »Starši praviloma globoko spoštujejo delo učiteljev in bi jim morali znati to večkrat povedati. Zaupajo jim svoje največje bogastvo, svoje otroke. Prav učitelji poleg staršev pustijo največji pečat v srcih otrok; za celo življenje se vtisnejo v spomine na šolske dni, na otroštvo; so vzorniki za celo življenje.«

Poti in spodbude

Med potmi, ki vodijo do boljšega sodelovanja, je bilo velikokrat izpostavljeno zaupanje, do katerega pa ne moremo priti 's pritiskom na tipko', ampak le preko skupnega dela, ki bo omogočilo medsebojno (s)poznavanje kot temelj zaupanja: »Na podlagi ocene stanja, do katere smo prišli v prvem delu pogovora, zagotovo enega od glavnih ciljev vidimo v tem, da starši, učitelji in ravnatelji vzpostavimo medsebojno zaupanje, saj v odnosu do otroka sledimo istim ciljem.«

Čeprav smo se na delavnicah ukvarjali pretežno z medosebnimi vidiki odnosov in sodelovanja staršev in učiteljev, je tu in tam prišel na dan tudi kak bolj sistemski vidik, ki je segal širše od posamezne šole, kar je v kontekstu dogajanja zadnjih mesecev zelo aktualno. V spodnjem navedku pa je ta vidik združenih moči pospremljen še z željo, ki jo morda tisti, ki ste ta zapis prebrali, pomagate uresničiti. »Ob koncu smo soglašali, da je prava pot močna povezanost učiteljev in staršev, saj bomo skupaj uspešnejši pri izobraževanju in vzgoji otrok ter močnejši pri spremembah šolskega sistema. Ob tem pa smo si zaželeli, da bi Škofjo Loko, kot smo jo doživeli mi, lahko ponesli na vsako slovensko šolo.«

Viri

- Aktiv svetov staršev osnovnih šol domžalsko-kamniške regije (2015): *Odnosi med starši in učitelji – temelj vzgoje v šoli*. Dostopno na: <http://www.zasss.si/aktivni/AssOSDKR/Odnosi%20med%20starsi%20in%20ucitelji%20-%20porocila%20delavnic%20ASSOSDKR.pdf>.
- Aktiv svetov staršev OŠ pod Krvavcem (2013): *Odnosi med starši in učitelji – temelj vzgoje v šoli*. Dostopno na: <http://www.zasss.si/aktivni/AssOSPK/Odnosi%20med%20starsi%20in%20ucitelji%20-%20skupno%20porocilo%20iz%20Sencurja.pdf>.
- *Odnosi med starši in učitelji – temelj vzgoje v šoli. Skupno poročilo s srečanja staršev in učiteljev OŠ Davorina Jenka Cerklje na Gorenjskem*. Dostopno na: http://www.osdj-cerklje.si/uploads/file/2013_14/SvetStarsev/Zapisnik_2013-14_3_sestanek_Sveta_starsev-priloga.pdf
- ZASSS (2013): *Okrožnica*. Dostopno na: <http://www.zasss.si/documents/Okroznica-2012-4.pdf>.